

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. IV. Quibus generatim competat Dominium, & in Quæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

69. Loco interditi Uti possidetis in Belgio est manutentia.

Ordo ibidem procedendi in possessorio.

70. In causis signanter beneficiis.

In materia possessionis iure Cæsareo Interdictum de Interdictis variam erat genus interdictorum, sive ad adipiscendam, sive ad retinendam, sive ad recuperandam seu redintegrandam possessionem contra spoliatorem possessionis, quæ spoliatio ante omnia est restituenda, priusquam de principali seu petitorio agatur. Moribus nostris, si de possessione controversia oriatur, peti solet & cõcedi mandatũ retinendæ possessionis, quod manutentia vocant, & respondet Interdicto Uti possidetis, de quo *Interd. sup.* Ad quod proceditur summarie, & sine strepitu iudicii, inspecto actu possessionis. Parte vero se opponente proceditur ad iudicium possessorium plerumque (quod & ordinarium) in quo servato ordine juris diligentius expenduntur omnia, adhibita plenâ causæ cognitione, & quis in possessione potior esse debeat definitur, adjudicatur ei possessione, ac relicta libertate procededi ad petitorium, in quo de proprietate agitur. De quibus plura vide apud *Valerium Andream in Novis ad Institut. de Interdictis.* Ubi in fine quærit, an possessorium possit cumulari cum petitorio, id est, utrumque simul uno libello proponi, & peragi. De quo etiam *Zoerius in ff. de iudicis num. 7. & seq.*

Mores porro Belgii non admittunt, teste *Zypeo in Not. Jur. Belg. Tit. de causa possess.* ut possessorium alibi tractetur, quam apud Regios iudices, & in beneficiis pendente ibidem possessorio, non potest coram Ecclesiastico de petitorio cognosci: sed demum lite ibi finita, & plenè executioni mandata sententiã. Attamen in materia civili in consiliis, possessorium retinendæ, totumque jus proprietatis nonnumquam simul deducitur. A sententiã etiam possessoria ad supremum usque tribunal regium provocatur, non tamen à momentanea, quam recedentiam vocant. Ita *Zypæus.* Mos autem Ecclesiastico quoad possessorium in tribunali sæculari tractandi, à *Covarruvia* reprobatur, ab aliis admittitur. Vide *Zoerium sup. n. 81.*

QUESTIO IV.

Quibus Generatim competat dominium, & in Quæ?

71. **D**ico I. Soli naturæ intellectuallipotest competere dominium. Ita communiter omnes Doctores. Ratio est: quia intellectus & voluntas libera est radix domini, eoq; carentes ex natura sua nequeunt exercere actus juris seu domini, v.g. disponere pro nutu de rebus, quæ sub dominio cadunt, alienare seu donare, exigere aliquid tamquam sibi debitum, vindicare rem contra injustos invalores; quos à iustè procedentibus non nisi intellectuallis naturæ *Herincx Sum. Theol. Pars 111.*

ra discernit &c. Unde præfecturam hominis super cetera animalia fundari in prædicta naturæ intellectuallis excellentiã, colligitur ex *Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram* (quæ in intellectu & voluntate fundatur) & præstis piscibus maris &c.

Dico II. Non requiritur tamen usus actualis rationis ad dominium: etsi requiratur ad dominium expeditum seu ad usum illius. Prima pars patet: quia parvuli seu infantes, amentes, dormientes, ebrii sunt aut manent domini bonorum: carentia enim ista usus rationis per accidens se habens, non impedit, quæ naturæ insunt per se. Secunda pars patet: quia actus domini exigunt libertatem, ut patet ex præmissis. Utrumque hoc satis clarè exprimitur ad *Gal. 4. Quanto tempore heres parvulus est, nihil (quoad usum scilicet) differt à servo, cum sit Dominus omnium, quantum ad proprietatem.*

Dico III. Deo competit essentialiter, inabdicabile, & solutissimum dominium in omnes creaturas. Nam ratione creationis & conservationis potest gubernare, & disponere de quavis re tamquam sua, sic etiam ut nullum possit à suo dominio emancipare, uti nec à sua creatione, conservatione & gubernatione. Quare *Psal. 113.* dicitur: *Cælum celsi Domino: terram autem dedit filius hominum,* ita scilicet hanc eorum dispositioni relinquendo, ut ipse maneat supremus Dominus etiam terræ, & omnium quæ in ea sunt, iuxta illud *Psal. 23. Domini est terra & plenitudo ejus: orbis terrarum, & universi qui habitant in eo.* In quo fundatur, quòd Deus non possit debito iustitiæ strictè dictæ obligari alicui creaturæ ad aliquid tribuendum vel non auferendum. Vide dicta *Tract. de Deo, Uno disp. 7. quest. 7. num. 58 & 59. & Tract. de Incarn. disp. 2. q. 4. s. 5.*

Dico IV. Angelis competit dominium in suos actus liberos, de quibus utique disponunt tamquam de re sua. Ita Doctores communiter. Merito his additur dominium in famam & honorem: habent enim dominium in illum non minus quam homines. Atque esto quòd non, saltem habent sine dubio jus, ne lædatur, sicut injustus esset, & ad restitutionem teneretur, qui detraheret famæ vel honori Angelorum.

Quantum tamen attinet ad res corporales, non constat aliud, quam quòd sint administratorii Spiritus in ministerium missi à Deo; cujus veluti delegati administrant, tum cælestia, tum sublunaria. Quamvis non repugnet, quo minus Deus illis concefferit (quod cum fecisse nullo indicio constat) dominium in hæc præsertim sublunaria, dominium (inquam) velut altum; quod consistat cum dominio inferiori hominum ad se invicem

72. Usus actualis rationis non requiritur ad dominium sed ad ejus usum.

73. Dominium inabdicabile in omnes creaturas qui Deo competat.

74. Quorum dominium competit Angelis.

comparatorum. Prout etiam Contentiā valde communi competit Christo quā homini. De quo in *Fract. de Incarnat. d. 2. q. 6. n. 101.*

75.
Homo non est dominus vite & membrorum,

Dico V. Vita humana, sive propria, sive aliena (idem est de membris) non subest dominio hominis, Qui proinde solū est vitæ & membrorum custos & velut usufructuarius, quatenus potest iis uti sibi, salva substantiā seu integritate vitæ & membrorum. Est certum apud omnes Christianos, & receptum etiā apud Ethnicos Philosophos: è quibus Pythagoras (teste Cicerone *l. de Senectute*) dixit: *Nemini fas est injussu Imperatoris summi Deo de presidio & statione vitæ recedere.* Et si Stoici senserint, fas esse, se ipsum occidere, cum tedium vitæ obreperet. Probatur Conclusio: quia dominium in vitam & membra nusquam apparet à Deo concessum. Quin potius à principio sui alteriusve innocentis occisio (sub qua etiam prohibita censetur mutilatio) gravissimè à Deo vetita legitur. Natura quoque abhorret ab hujusmodi tamquam actionibus sceleratissimis: pro quibus etiam habentur & puniuntur in republica terrena. Quare specialiter de Deo dicitur *Sap. 16. Tu es Domine, qui vitæ & mortis habes potestatem. Deuteron. 32. Ego occidam, & ego vivere faciam.* Congruentia allegatur, quod vita sit radix quodammodo & fundamentum domini, nec acquiratur per nostram industriam. Quamvis his non obstantibus possit Deus homini jus in vitam propriam & alienam concedere: qui illud nunc sibi reservavit in recognitione quendam, quod ipse sit primum hominis principium & finis ultimus.

76.
Occurritur quibusdam objectis.

Nec refert, quod liceat privato occidere in valorem vitæ, & reipublicæ malefactores. Nam id non fit ex dominio in vitam alienam, sed ex jure se conservandi & bonum commune; in ordine ad quem finem concessa est etiam à Deo Magistratibus potestas gladii vel vicaria divini potestatis.

Nec refert etiam, quod homo possit redigi in servitutem, adeoque fieri peculium & res Domini: hoc enim intelligitur quoad operas serviles & utilitatem temporalem, non quoad vitam. Nam certè dominus nequit pro libitu suo occidere vel mutilare servum, immo neque ita castigare. Unde *Exodi 21. dicitur: Qui percusserit servum suum vel ancillam virgā, & in manu ejus mortui fuerint, criminis reus erit.*

77.
Actiones liberae sunt in hominum dominio,

Dico VI. Sub dominium humanum cadunt actiones propriae liberae. Patet: quia sunt liberi earum auctores, longè perfectiūs, quàm artifex sui artefacti; ergo actiones istæ sunt suæ, de quibus proinde ad nullum disponitur.

78.
Nec non fama,

Dico VII. Sub dominium hominis cadit fama & honor. Ita communiter Doctores, & clarè indicat *D. Thomas quest. 73. art. 4. ad 1. contra Caietanum.*

Probatur I. quia homo famam, uti res ceteras sibi acquirit & auget per actiones proprias, quarum est dominus; ergo est etiā dominus illius. Confirmatur: quia fructus (qualis est fama, respectu actionum humanarum) ex natura rei sequitur rem, debeturque dominium illius, cui debetur dominium rei, quod enim ex re nostra nascitur, nostrum est.

Probatur II. quia nisi homo esset dominus suæ famæ, non posset restitutionem illius condonare; quod tamen eum facere potest, apud omnes constat. Nec refert, quod condonare quis possit mutilationem membri, cuius tamen non est dominus: nam condonatio non respicit ipsam restitutionem membri (quæ si esset possibilis, non posset utique à nobis condonari defectu domini) sed illam injuriam, & jus vindictæ, aut compensationem pecuniariam damnorum ex defectu membri consequentium.

Probatur III. quia ex humilitate, ad petendum consilium, quando alium injustè diffamavimus, & aliter non possumus illi famam restituere, aliisque multis casibus possumus nos infamare, quod tamen aliàs non liceret: sicut ob istos fines non licet seipsum occidere vel mutilare, quia non sumus vitæ aut membrorum domini.

Non possumus tamen absque justa causa famam prodigere, sicut nec bona externa prodigere possumus, præsertim quando illa proximis esset necessaria, quod vult *Augustinus Lib. de bono V. dicitur c. 22.* dicens, conscientiam nobis esse necessariam, famam proximo, ac proinde crudelem esse, qui famam negligit. Est autem fama proximo subinde necessaria, quia videlicet fama proximi dependet à nostra, v.g. ex fama Religiosi honor monasterii, similiter ex fama superioris pender ejus directio. Et in his casibus tenetur quis conservare famam, idque ex multorum opinione, ex justitia, eò quod per ejus neglectum alteri simus injuriosi, aut debito fraudamus officio.

Dico VIII. Sub dominium humanum cadere possunt bona, quæ vocantur fortunæ, seu bona externa, quæ aibus humanis subsunt; qualia sunt sublunaria, ut fundi, domus, animalia, aurum, aliæque metalla & similia. Est certum apud omnes Doctores, & universi Orbis sensu ac praxi confirmatum, uti & ipso jure. Sed & Scriptura hujusmodi dominium primis parentibus, & consequenter posteris fuisse concessum, apertè indicat, *Gen. 1. Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & subjicite eam, & dominamini piscibus maris, & volatilibus cæli, & universis animalibus, quæ moventur super terram.* Et *Psal. 8. Constitisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subjicisti sub pedibus ejus, ovēs & boves universas &c.* Et *Psal. 113. Terram autem dedit filiis hominum.* Ratio est: quia homo potest de præditi-

Probatur diversimodè.

79. Quæ sunt bona externa, maxime sunt necessaria proximo nostro.

80. Sub dominium humanum cadunt bona externa, quæ sunt fortunæ.

Etis disponere pro libito, alternaq; alicnādo &c. dixi *Sublunarium*: astrorum enim seu caelestium non est dominus, sed tantum aliorum effectuum, puta luminis vel caloris.

81. Deus in natura institutione non fecit divisionem dominiorum. Quae in statu innocentie divisa non fuisset.

Notandum tamen I. Deum sic tribuisse humano generi dominium rerum externarum sublunarium, ut non divideret singulis hominibus suam partem. Nam primis quidem parentibus dedit pariter dominium universon. Quod communi Doctorum sententiā in posteris dante innocentiae statu mansurum fuisset commune. Ex hac enim communitate bonorum (quae alioquin magis rationi per se congruit) in natura integra non fuisset secutum aliquod inconveniens, stante perfecta concordia, & absentibus inordinationibus naturae lapsae. Unde Clemens Papa scribens fidelibus exemplo Apostolorum vitam communem sectantibus, & relatus c. *Dilectissimi* 12. q. 1. communem vitam omnibus, maxime vitam Apostolicam imitari volentibus, necessariam esse, probat dicens: *Communis enim usus omnium, quae sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem* (id est, occasione iniquitatis) *alius hoc suum esse dixit, & alius illud: & sic inter mortales facta divisio est.* Quod autem postea addit: *In omnibus autem sunt sine dubio & conjuges*, est sine dubio ab aliquo corruptore adjectum, intelligendo, ut sonat, de communitate uxorum quoad officium conjugale: quamquam *Glossa* interpretetur de communitate quoad domestica & alia servitia. Vide *Scolion ad D. Can.* Quae quidem bonorum communitas adhuc quaedam ratione cernitur in Religiosis vitam perfectiorem sectantibus: quamquam ibi restitatur dominium ad collegium, quod est instar personae privatae & factae.

82. Post peccatum sum divisio dominiorum licita.

Notandum II. Post peccatum licite & rationabiliter fuisse factam bonorum divisionem (quae fieri potuit, sive partitione capitum generis humani, sive sorte, sive conventionem, sive occupationem, uti & hodie, quae nullius sunt, sicut primò occupantis, jure Gentium) prout consensus orbis etiam Christiani confirmat; contra Haereticos, dictos *Apostolicos*, qui dixerunt Christianos, nisi sequentes Apostolorum pauperiam & expropriationem, salvari non posse. Verum non solum ante Christum fuisse sancti Patriarchae, & Reges, alique viri divites, sic ut *Eccli.* 31. dicatur, *Beatus dives, qui inventus est sine macula &c.*: sed etiam in novo Testamento plurimi divites, itaque sancti sunt, & fuerunt, & ab Ecclesia etiam ut tales declarati. Nec ullibi extat praeceptum contrarium: quin potius Christus solum consilium dedit Evangelicae paupertatis tamquam viam ad perfectionem *Matth.* 19. Contrarium praeterea omnino fuisset bono generis humani lapsi, si non foret bonorum divisio, quoad ea saltem, quae labo-

Immo necessaria fuit.

re & curā indigent (ut consideranti patet) sic ut ratio dicitur hujusmodi divisionem bono universi esse planè necessariam. Aliud est de quibusdam, quae etiamnum manent communia; id potius exigente seu suadente ratione & bono communi. Pro quo.

Notandum III. *Instit. de rerum divisione* diversa bonorum humani juris genera recognoscit, scilicet Communia & Publica, Universitatis, Singulorum. Communia omnium mortalium sunt mare. Publica unius populi sunt flumina. Universitatis, sunt bona oppidi vel pagi, veluti forum. Ex quibus quaedam directe pertinent ad utilitatem civitatis, ex consequenti tantum ad utilitatem singulorum, ut sunt vectigalia, armamentaria; quaedam verò etiam directe singulis profunt, ut nemora & pascula communia. Singulorum bona censentur, quae ad privatas personas aut familias pertinent. Quò etiam spectant bona aliquarum societatum, non communia omnibus civibus.

83. Quae differentia inter bona Communia, Publica, Universitatis & Singulorum.

Prædictis adduntur *Instit. sup.* res nullius, quae scilicet sunt divini juris, ut Aedes sacrae, altaria, res consecratae. Sed haec vera habent inter homines dominium, quantum ad ea, quae sunt pretio aestimabilia: etsi usus earum sit restrictus juxta exigentiam rei sacrae. Verò autem nullius sunt ferae, volucres silvestres, pisces fluminum &c. quae possunt occupatione fieri singulorum.

Quae in jure dicuntur nullius

Ad mare etiam reducitur littus, quod est continens seu circumjacens maris terra, quatenus aestu maximo (qualis est hibernus) operiri solet, estque similiter commune. Hodie tamen (ut refert *Tuldenus in Instit. h. t. c. 7.* Veneti maris Adriatici, Baltici verò Rex Daniae dominium sibi vindicant, tamquam diuturnam possessionem ex communi publicum fecerint. Et (ut refert *Valerius Andreas in Notis ad Instit. de rerum divis. n. 5.* quem vide) Principes hodie ferè vindicant jus in mare, quae parte ditioribus suis adjacet, ac in litus maris. Unde etiam (ut praemittit) hodie ex edictis Principum Belgii aedificare in littore maris aut alio loco publice permissum non est, nisi accedat auctoritas Principis vel reipublicae. Ut nec permissum est in littoribus, seu dunis (ut Nostrates vocant) pecora pasceri, ligna, scætes, tribulos, gramen praescindere, venari, & effodere cuniculos in littore maris. De quibus *Zypaeus in Notis. Jur. Belg. l. 11. Tit. 2. de Ravicularis &c.*

84. Mare & littoris dominium quibus sibi principes hodie vindicant.

Plura alia de dominio fluminum, riparum, insulis in iis natis, piscatione, vectigalibus seu portoriis, & similibus, accomodè ad mores nostros tractata, videri possunt apud *Valer. Andr. in Notis ad Instit. de rerum divis.*